

Temat: „W pustyni i w puszczy” H. Sienkiewicza – oglądamy dzieło pisarza z różnych punktów widzenia. Podsumowanie pracy z lekturą.

1. Cele dydaktyczne: a) wiadomości:

- uczeń: - zna informacje na temat powieści H. Sienkiewicza
- wylicza głównych bohaterów, czas i miejsce akcji, zdarzenia historyczne obecne w powieści
 - formułuje temat utworu
 - podaje czas powstania powieści
 - rozumie pojęcia: optymistyczny, pesymistyczny, subiektywny i obiektywny

b) umiejętności:

- prezentuje własne stanowisko
- uzasadnia swoje opinie
- rozwiązuje sytuacje trudne w sposób twórczy
- podejmuje indywidualne i grupowe decyzje
- efektywnie współpracuje w zespole
- przedstawia pracę grupy na forum klasy
- nazywa własne emocje, uczucia, przeżycia
- wchodzi w rolę pesymisty i optymisty

2. Czas trwania: 90 minut

3. Metody: metoda twórczego myślenia (myślowe kapelusze E. de Bono)

4. Formy pracy: praca w grupach
praca zbiorowa

- 5. Pomoce dydaktyczne:**
- powieść H. Sienkiewicza „W pustyni i w puszczy”
 - arkusze kolorowego kartonu
 - barwne kapelusze z kartonu do losowania
 - kolorowe nalepki w kształcie kapeluszy
 - instrukcje dla grup oraz słowne formuły wspomagające

Przebieg lekcji:

1. Zaangażowanie:

- zainteresowanie ucznia tematem i postawienie przed klasą problemu: na dzisiejszej lekcji przyjrzymy się dziełu H. Sienkiewicza z różnych punktów widzenia, zastanowimy się, czy ta, dość obszerna lektura, jest pozycją godną czytania, czy też nie, co wnosi powieść pisarza do życia piątklasisty (w tym momencie można zapisać temat na tablicy)

2. Badanie i przekształcanie:

- uczniowie pracują w grupach
- przedstawiciele grup losują rodzaj kapelusza i kolor nalepek dla członków zespołu
- grupy otrzymują sformułowane przez nauczyciela na piśmie zadania do wykonania oraz potrzebne materiały (odpowiedni karton, mazaki)
- każdy z zespołów pracuje nad otrzymanym problemem

- a) grupa białego kapelusza:
- ✓ krótko zaprezentujcie powieść H. Sienkiewicza „W pustyni i w puszczy”
 - ✓ posługujcie się obiektywnymi danymi, faktami
 - ✓ nie zapisujcie osobistych opinii
 - ✓ wypowiedzi powinny być bezstronne
 - ✓ kto jest głównym bohaterem utworu?
 - ✓ gdzie i kiedy rozgrywa się akcja powieści?
 - ✓ co jest jej tematem?
 - ✓ jakie historyczne zdarzenie uwiecznił w niej autor?
 - ✓ jaka jest objętość utworu?
 - ✓ kiedy powstała książka Sienkiewicza? (podaj wiek)

Słowne formuły wspomagające:

- Wiemy już, że
- Znany jest nam fakt
- Nie zapominajmy o
- Zdobyliśmy informacje o
- Dowiedzieliśmy się, że

- b) grupa czerwonego kapelusza:
- ✓ jakie emocje, uczucia wzbudza w was lektura ?
 - ✓ co budzi radość i entuzjazm ?
 - ✓ co wzbudza nadzieję ?
 - ✓ co powoduje niepokój, strach, obawę czy smutek ?
 - ✓ co czujesz po przeczytaniu książki ?
 - ✓ przedstawcie osobiste przeżycia i swój punkt widzenia

Słowne formuły wspomagające:

- mamy przeczucie, że
- odczuwamy
- kiedy myślimy o, budzą się w nas uczucia
- nie wzbudza w nas entuzjazmu
- mamy mieszane emocje
- ten problem jest nam obojętny, niewiele nas obchodzi, gdyż

- c) grupa czarnego kapelusza:
- ✓ spójrzcie na problem w czarnych barwach, negatywnie nastawieni
 - ✓ znajdźcie wady i braki, które dostrzegacie w lekturze
 - ✓ napiszcie o trudnościach związanych z jej czytaniem, odbiorem i zrozumieniem
 - ✓ skrytykujcie tę książkę jako lekturę
 - ✓ uzasadniajcie swe pesymistyczne opinie

Słowne formuły wspomagające:

- Musimy skrytykować
- Wadą wydaje nam się
- Główne braki to
- Niestety, okazało się, że
- Ujemnie oceniamy

- d) grupa żółtego kapelusza:
- ✓ przedstawcie plusy utworu H. Sienkiewicza
 - ✓ jakie widzicie zalety i dobre strony tej powieści ?
 - ✓ jakie korzyści odnosi uczeń, czytając ją ?

- ✓ inne pozytywne wnioski, które wam się nasuwają
- ✓ wasze opinie muszą być wyłącznie optymistyczne

Słowne formuły wspomagające:

- plusy, które zauważamy, to
- dostrzegamy same korzyści
- niewątpliwe zalety to
- dlaczego to musi się udać ?

e) grupa zielonego kapelusza:

- ✓ przedstawcie nowe rozwiązania i pomysły
- ✓ co uczynić, by zachęcić uczniów do poznania tej książki ?
- ✓ co można zaproponować ?
- ✓ jak to wprowadzić w życie ?
- ✓ co jeszcze można zrobić ?
- ✓ co udoskonalić ?

Słowne formuły wspomagające:

- założmy, że
- co by było, gdyby
- a gdyby tak wypadło,
- świetnym rozwiązaniem wydaje się
- dobrym pomysłem będzie też

3. Prezentacja

Nauczyciel wchodzi w rolę niebieskiego kapelusza i czuwa nad odpowiednim przebiegiem pracy. Liderzy grup przedstawiają rezultaty pracy członków zespołu:

- przymocowują do tablicy zredagowane na kartonach teksty
- odczytują i uzasadniają swoje opinie i stanowiska

Oczekiwane efekty współdziałania uczniów poszczególnych grup mogą być następujące:

a) grupa białego kapelusza

Bezstronne informacje na temat książki H. Sienkiewicza, dane obiektywne

- ✓ główni bohaterowie to Staś Tarkowski i Nel Rawlison
- ✓ akcja powieści rozgrywa się w północno – wschodniej Afryce, w II połowie XIX wieku
- ✓ tematem utworu są przygody dwojga porwanych dzieci wędrujących przez Czarny Ląd
- ✓ Sienkiewicz uwiecznił w powieści powstanie Sudańczyków przeciw Anglikom pod wodzą Mahdiego w 1885 roku
- ✓ objętość utworu jest dość obszerna, książka rozbudowana, znacznych rozmiarów
- ✓ powieść powstała w 1911 roku

b) grupa czerwonego kapelusza

Uczucia, które wzbudza w nas lektura

- ✓ widząc objętość książki, czujemy niechęć i niepokój, czy zdążymy ją przeczytać
- ✓ przeżywamy radość i entuzjazm, gdy bohaterom udaje się uwolnić od porywaczy
- ✓ nadzieję wzbudza zachowanie Stasia i jego dzielność
- ✓ niepokój i obawę powoduje fakt, że bohater musiał zabić swych nieprzyjaciół
- ✓ smucimy się, gdy zmuszeni jesteśmy rozstać się z bohaterami

- ✓ przeżywamy satysfakcję, gdy uda nam się przeczytać książkę (dowiedzieliśmy się dzięki niej wielu wiadomości)

c) grupa czarnego kapelusza

Widzimy wyłącznie ujemne cechy powieści H. Sienkiewicza

- ✓ wadą tej lektury jest jej zbyt duża objętość jak dla piątoklasisty
- ✓ książka nie jest łatwa do zrozumienia (mnóstwo zdarzeń, bohaterów)
- ✓ trudno pojąć motywy działania niektórych postaci
- ✓ Staś to bohater zbyt idealny, nierealny, tacy chłopcy nie istnieją
- ✓ zdarzenia są nam obce, nie nawiązują do naszej rzeczywistości i naszych problemów
- ✓ czyta tę książkę mało uczniów, dlatego nie powinna być lekturą
- ✓ omawianie jej to strata czasu – zbyt mało uczniów ją zna

d) grupa złotego kapelusza

Dostrzegamy tylko pozytywne strony tej książki:

- ✓ uczeń odnosi dużo korzyści
- ✓ wartościowo spędza czas, odrywa się od nudy
- ✓ przeżywa wraz z bohaterami wspaniałe przygody
- ✓ poznaje ciekawe postacie – godne uznania, szacunku i podziwu
- ✓ pragnie je naśladować
- ✓ poszerza swą wiedzę z historii
- ✓ dowiadyuje się wielu informacji o Afryce – jej roślinach, zwierzętach, ludności, obyczajach oraz zjawiskach przyrody
- ✓ czytanie tej książki to świetna przygoda we własnej wyobraźni

e) grupa zielonego kapelusza

By zachęcić uczniów do poznania tej książki można im zaproponować:

- ✓ obejrzenie dowolnego filmu o tematyce podróżniczo – przygodowej
 - ✓ poznanie filmu dokumentalnego o świecie Afryki
 - ✓ przejrzanie albumów o Czarnym Łądzie
- ✓ pójście do zoo i obejrzenie tam afrykańskich zwierząt
 - ✓ wymyślenie ciekawej reklamy książki i powieszenie jej w widocznym miejscu
 - ✓ poznanie książki najpierw we fragmentach (najbardziej emocjonujących)
- ✓ wyjazd na wycieczkę do Egiptu

4. Refleksja i ewaluacja:

- ✓ Nauczyciel podsumowuje prezentacje poszczególnych zespołów i formułuje końcowe wnioski.

Często lektura o dłuższej, rozbudowanej treści nie spotyka się z akceptacją uczniów, podobnie jak ta, której treść dotyczy dalekich nam problemów i spraw. Jednak nie możemy z tych powodów odtrącać danej książki. W każdej lekturze odnajdziemy coś interesującego – bohatera, przygodę, ciekawą scenerię lub myśl, która może nas pobudzić do czegoś dobrego, do refleksji nad sobą. Dlatego zanim ocenisz, czy książka jest dobra, czy też niewarta przeczytania – dobrze ją poznaj.

- ✓ Uczniowie wypełniają krótką ankietę, w której dokonują samooceny swej pracy oraz oceniają zaproponowany sposób pracy na lekcji i jej tematykę.

Jak oceniasz pracę na lekcji? Zastanów się i zaznacz swoją ocenę na skali od 1 do 5.

Czy tematyka lekcji była interesująca?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Jak oceniasz zaproponowany sposób pracy na lekcji?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Jak oceniasz swoje zaangażowanie w pracę na lekcji?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. Praca domowa (do wyboru)

- ✓ Czego nauczyła cię dzisiejsza lekcja? Napisz odpowiedź w 7 – 8 zdaniach.
- ✓ Czy warto było poznać powieść „W pustyni i w puszczy”? Uzasadnij odpowiedź w 7 – 8 zdaniach.

opracowała:
Wioletta Anna Soroczyńska